

F A T U M E R

Núm. 17
AGOST 2000

500 PTA

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL PI DEL BROI

TELÈFONS D'INTERÈS

- Ajuntament de Pinell	977 426 231
- Metge de Pinell	977 426 061
- Guardia Civil Pinell	977 426 232
- Ambulàncies Creu Roja Gandesa	977 420 697
Urgències	977 420 036
- Creu Roja Batea	977 430 500
- C.A.P. Gandesa Ambulatori	977 420 965
- Ambulatori Tortosa	977 500 333
- Hospital Verge de la Cinta	977 519 100
- Hospital de la Santa Creu	977 500 533
- Quinta l'Aliança	977 501 344

- Consell Comarcal Gandesa	977 420 018
- D.A.R.P. Gandesa	977 420 146
- Punt d'informació juvenil	977 420 614
- Estació autobusos Gandesa	977 420 910
- RENFE Móra la Nova	977 400 349
- RENFE Tortosa	977 442 625
- Avaries Telèfon	1002
- Avaries llum	977 440 032
- Bombers Urgències	977 420 080
- Bombers Consultes	977 420 885
- Farmàcia Pinell	977 426 076
- Hospital Móra d'Ebre	977 401 811
	977 401 863
- CEIP Cèsar Martinell	977 426 216

INFORMACIÓ AUTOBUSOS - Hispano Igualadina

	Sortides de Gandesa				Retorn a Gandesa		
	De dilluns a divendres	Dissabtes	Festius		De dilluns a divendres	Dissabtes	Festius
Tarragona	6'30-8'50-15'00-16'50	8'00-8'50-16'50	16'50	Sortida Barcelona	7'00-11'00-16'00	7'00-16'00	7'00
Reus	6'30-8'50-15'00-16'50	8'00-8'50-16'50	16'50	Sortida Tarragona	8'15-12'30-17'15-15-845	8'45-13'30-17'30	8'45
Barcelona	6'20-8'50-16'50	8'50-16'50	16'50	Sortida Reus	8'50-12'45-17'50-19'00	9'00-13'45-17'50	9'00
Alcanyís	10'00-19'00	10'14-19'00	10'00	Sortida Alcanyís	8'00-16'00	8'00-16'00	14'00

Llocs de Sortida:

Barcelona: Corte Inglés Diagonal / Tarragona: Estació d'autobusos / Reus: Estació d'autobusos / Alcanyís: Avgda. d'Aragó, nº 5 / Gandesa: Estació d'autobusos.

Informació: 977 770 698

Horari d'autobusos HIFE

Informació línies regulars **HIFE** 977 440300

Del Pinell a Gandesa

Sortida	Arribada	
- 8'50	- 9'05	Dilluns a dissabte
- 13'15	- 13'30	Dilluns a divendres
- 17'20	- 17'35	Tots els dies de la setmana

Del Pinell a Tortosa

Sortida	Arribada	
- 9'15	- 10'00	Dilluns a divendres
- 13'10	- 13'50	Dilluns a dissabte
- 18'05	- 18'40	Dilluns a dissabte

De Gandesa al Pinell

Sortida	Arribada	
- 9'00	- 9'15	Dilluns a divendres
- 12'55	- 13'10	Dilluns a dissabte
- 17'45	- 18'05	Dilluns a dissabte

De Tortosa al Pinell

Sortida	Arribada	
- 8'15	- 8'50	Dilluns a dissabte
- 12'30	- 13'15	Dilluns a divendres
- 16'45	- 17'20	Tots els dies de la setmana

INFORMACIÓ TRENS

Móra la Nova	Tarragona	Barcelona/Sants	
4.00	5.05	6.15	EXP
6.50*	7.47	9.00	CE
8.27	9.25	10.30	CE
12.05	13.05	14.05	Interciti
12.23	13.24	14.29	Delta
14.55	15.55	17.00	CE
17.49	18.54	20.00	CE
19.17	20.17	21.30	CE

*Els diumenges circula des de Reus

Tortosa	Tarragona	Barcelona/Sants	
6.15*	7.20	8.33	RE
7.45	8.52	10.00	CE
9.18	10.25	11.30	RE
13.24	14.28	15.35	CE
15.50	16.59	18.05	CE
17.25**	18.30	19.35	CE
18.50	19.55	21.00	CE
19.37	20.58	22.01	RE

*No circula els diumenges

**No circula els dissabtes

EDITORIAL

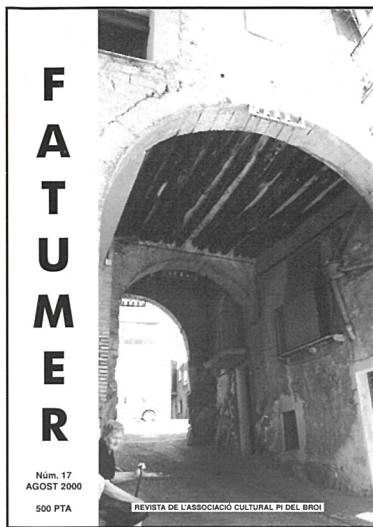

Foto: Antònia Serres

Portada: Perxe del Llop

AJUNTAMENT
DEL PINELL DE BRAI

CONSELL COMARCAL
DE LA TERRA ALTA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

CONSELL DE REDACCIÓ

Josep Ramon Alabart, Selvi Alcon,
Anna Martínez, Marta Martínez,
Magda Ferré, Ramon Hernández,
Montse Ribà, Sara Serres, Janet
Vallespí. Fotografia de portada
cedida per Antònia Serres.

Tots los articles signats són res-
ponsabilitat dels seus autors.

EDITA L'ASSOCIACIÓ CULTURAL
"PI DEL BROI"

www.fut.es/~acpibro
E-mail: acpibro@fut.es

Imprès a Tortosa
per Coop. Gràfica Dertosenca
D.L. T.- 1436-95

A la primavera de l'any 1995, un grup de joves del poble es va reunir amb la finalitat d'oferir propostes culturals per tal de dinamitzar la gent i donar vida al poble, en les quals puguin participar tothom.

Entre les idees que tenien era fer una revista (punt d'informació obert a totes les opinions i col·laboracions), excursions, conferències, tallers i cursos de tema variat per a aprofitar els recursos humans i naturals del poble... Volien recuperar i fomentar tot el que formava part del Pinell (oficis, costums, festes, tradicions, llengua, història...)

Així va néixer, l'Associació Cultural Pi del Broi, una associació plural, sense finalitats lucratives, i a l'estiu del mateix any va sortir al carrer el primer FATUMER amb una festa de presentació de l'Associació al poble.

Tot això ja fa cinc anys. Al llarg d'aquest període de temps hem volgut dur a terme totes aquelles inquietuds i il·lusions que teníem.

Amb aquest número, ja son divuit les revistes publicades. Hem intentat, amb la millor intenció possible, que sigui un mitjà informatiu, útil, participatiu i d'entreteniment. Hem anat publicant els telèfons que hem considerat de més interès per a la població, els horaris d'autobusos, de trens; les opinions dels lectors i lectores, notícies locals, reportatges sobre temes molt variats, sobre la nutrició dels vegetals, sobre tradicions nostres, sobre oficis antics del Pinell, sobre la nostra història...; els plats d'ara i d'abans, programa d'excursions, les col·laboracions d'entitats i associacions locals, cançons, poemes, romanços, jocs, recomanacions mèdiques, entrevistes, les actes dels plens municipals, resultats d'eleccions, relacions de naixements i defuncions...

A part de la publicació de la revista, l'Associació ha promocionat el Cap de Dansa amb la realització de cursos gratuïts de jota per tots els xiquets i xiquetes, amb l'organització d'una trobada de jotes anual, amb la participació en trobades de jotes d'altres pobles i ciutats. Cal destacar la participació en la Baixada dels Raiers pel riu Ebre a Lleida, en el II Congrés de Cultura Popular a Tortosa, en el Tradicionari de Barcelona, en el Tradicionari de les Terres de l'Ebre a Roquetes o en la primera Mostra Nacional de Dansa Popular i Tradicional de les Comarques de Catalunya a Barcelona.

També hem realitzat mensualment excursions per conèixer i al mateix temps gaudir del nostre entorn.

Hem recuperat les birles, un joc que feia uns quants anys que ja s'havia perdut totalment al Pinell. Actualment aquest joc és practicat per nombrosos adeptes de totes les edats. L'Associació participa anualment en la Tirada Intercomarcal, on s'aconsegueix importants resultats.

L'Associació va recuperar la representació de "La Vida de Sant Antoni" i el Ball dels Totxets, després de moltes dècades sense representar-la, amb la participació i col·laboració d'un grup nombrós de la nostra població. També s'ha fet alguna obra de teatre escenificada dins i fora del Pinell.

Al llarg d'aquests cinc anys hem organitzat cursos de ball de saló, d'interpretació teatral, conferències, exposicions, balls tradicionals...

També hem realitzat una pàgina web per poder donar a conèixer les activitats que dur a terme l'Associació.

Malgrat algunes crítiques rebudes, considerem positiu la tasca realitzada durant aquests cinc anys. Hem pogut veure realitzats alguns dels objectius fixats a l'inici del nostre camí. Esperem i desitgem continuar aquest camí amb la mateixa il·lusió que fa cinc anys.

Volem agrair a totes les persones, entitats i associacions que de forma directa o indirecta han fet possible tot això. **MOLTES GRÀCIES.**

Consell de Redacció

SUMARI

Editorial	3
La Nostra Terra: Els carrers del Pinell	4
Les campanes del Pinell	7
Sabeu on està?	8
L'Escola escriu: XI Concurs de Redacció Escolar	9
Jocs Tradicionals: El joc de Birles al Pinell de Brai	10
Qui és Qui?	11
Fa més de 60 anys (II)	12
Una cultura, un país	14
Actes dels plens de l'Ajuntament	15
Medicina i Salut:	18
Entrevista a "don" Paco, el metge	19
Associació Cultural Pi del Broi: Activitats 1999-2000	20
Secció Excursionista "L'Oliver de les Arracades": Programació 3r trimestre	20
Solució al "Qui és Qui?"	20

LA NOSTRA TERRA: els carrers del Pinell

Els noms dels carrers que conformen la toponímia urbana del Pinell responen a un ampli ventall de significats que van des de noms de sants, poblacions properes i persones il·lustres fins a altres denominacions que tenen una relació amb el contingut del lloc on estan situats.

El creixement urbà i els canvis polítics importants porten a vegades la revisió dels noms dels carrers. Així es va fer a l'Estat espanyol a partir del restabliment de la democràcia, i també al Pinell. El Ple Municipal va aprovar catalanitzar els noms i fer alguns canvis. Els més significatius foren el nom dels carrers Carcía Valiño, i Moreno

Torres. El primer era general franquista, cap del cos de l'exèrcit del Maestrat, que va jugar un paper important a Batalla de l'Ebre (la 84a divisió va ocupar el Pinell el 3 de novembre de 1938). El segon, Moreno Torres, era director general de *Regiones Devastadas*, pla de reconstruccions, on estava inclòs el Pinell a causa de les destruccions provocades durant la Batalla de l'Ebre.

Abans, quan es va proclamar la 2a República a l'abril de 1931, es va canviar el nom del carrer de la Creu pel de García Hernández, militar que, amb el capità Galán, fou executat, al desembre de 1930, després de fracassar la revolta de Jaca per proclamar la República.

Els noms dels carrers

	1963	1999		1963	1999
1	c/ Alto	c/ Alt	28	c/ Hospital	c/ de l'Hospital
2	c/ Asalto	c/ de l'Assalt	29	Arrabal de Lérida	c/ de Lleida
3	c/ Barranco	c/ del Barranc	30	c/ Lérida	c/ Major
4	c/ Barreras	c/ de les Barreres	31	pz. del Sol	pl. del Mercat
5	c/ Benifallet	c/ de Benifallet	32	c/ Miravet	c/ de Miravet
6	c/ Bonaire	c/ Bonaire	33	c/ Moras	c/ de les Mores
7	c/ Botera	c/ de la Botera	34	c/ Nueva	c/ Nou
8	c/ Bou	c/ del Bou	35	Callejón del Mesón	c/ Pablo Picasso
9	c/ Calvario	c/ del Calvari	36	c/ Paja	c/ de la Palla
10	c/ Carretera	c/ de la Carretera	37	c/ Palma	c/ de la Palma
11	c/ Castillo	c/ del Castell	38		c/ Pau Casals
12	c/ Moreno Torres	av.de Catalunya	39	c/ Pilonet	c/ del Pilonet
13		pl. Catalunya	40	c/ Mesón	c/ de la Posada
14		pl. de la Constitució	41	c/ Pozo de la Nieve	c/ del Pou de la Neu
15	c/ Cos	c/ del Cos	42	c/ San Domingo	c/ de Sant Domènec
16	c/ Cuesta	c/ de la Costa	43		c/ de Sant Jordi
18	c/ Cruz	c/ de la Creu	44	c/ San Lorenzo	c/ de Sant Llorenç
19		camí de la Creu	45		c/ de Santa Magdalena
20		camí de les Eres	46		trav. de Santa Magdalena
21		c/ d'en Gaudi	47	c/ San Roque	c/ de Sant Roc
22	c/ Garcia Valiño	c/ de l'Estadi	49	pz de San Roque	placeta de Sant Roc
23	c/ Fuente	c/ de la Font	50	c/ Sol	c/ del Sol
24	c/ Horno	c/ del Forn	51	c/ Graella	c/ de la Terra Alta
25		ctra. de Gandesa	52	c/ Tortosa	c/ de Tortosa
26		av. de la Generalitat	53	c/ Torrente	c/ del Torrent
27	c/ Graella Nueva	c/ de la Graella	54	pz. de la Iglesia	pl. de la Vila

El creixement urbà es constata a través dels noms dels carrers que no tenen correspondència a la columna de l'esquerra (any 1963). Aquesta ampliació es realitza per la zona compresa entre el carrer de Miravet i el camí de la Creu, a part de les noves construccions a patis o cases velles.

Com podem comprovar, alguns carrers han mantingut sempre el seu nom català, com és el cas de: Bonaire, Botera, Bou, Cos i Pilonet.

També es dona el cas de noms populars que la gent utilitza habitualment però que no estan incorporats oficialment, com la **costa de l'Olla**, avui carrer de Lleida. L'origen d'aquest nom és degut a l'olla per destil·lar aigües que hi havia al celler de Joan Serres, situat en aquest carrer.

També s'ha dit sempre **l'Ereta** a l'actual plaça del Mercat, o **els Valls**, al carrer Pou de la Neu i St. Llorenç.

EL POBLE ANTIC

El Castell del Pinell fou citat, probablement per primera vegada, el 24 d'agost de 1153, quan Ramon Berenguer IV fa donació a l'ordre del Temple, de termes, castells i viles amb les seves pertinences, després de conquerir el territori als musulmans.(1)

Al llarg de la història, el poble s'ha desenvolupat des de l'església i la part més alta del Castell fins a la plana. Les cases situades sobre el cingle constituïen una formidable muralla que protegia el nucli primitiu juntament amb la file-

ra de cases que donaven a l'exterior: els Valls (actuals carrers del Pou de la Neu i de Sant Llorenç), que responien al vial que resseguia el nucli tancat per fora vila, i així se'n diu també a Vilalba i altres llocs de Catalunya.(2)

Al segle XIX, les lluites dels carlins contra els liberals tenien atemorits els pobles de la Ribera i la Terra Alta. La por al saqueig i a la mort els obligava a estar vigilants. Explica la gent gran que des de dalt del campanar un home vigilava per avisar la gent quan apareixia l'enemic. D'aquest fet va quedar la dita: "per on vénen, coco Tos?", si es volia preguntar a algú per on venien mal dades.

A la nit el poble quedava tancat pels quatre portals, situats al carrer de Miravet entre ca Torrado i cal Llauner, al carrer de Lleida entre ca Llafega i ca Pau, al carrer de la Font entre ca Macari i ca la Borrulla i al carrer de Tortosa "Lo Portalot de l'Elena" que estava entre ca l'Elena i ca Dameso de Badia.

A la Plaça hi havia dos perxes, el del Monco damunt del carrer de la Botera i el de la Cooperativa al carrer de Tortosa. Un altre estava al carrer del Forn entre ca Cavillo i ca Nenso., (actualment només queden els perxes de Vallés, el de Pantoca i el del Llop).

El creixement urbà va lligat a l'increment de la població. Com indiquen les dades següents, la població del Pinell va tenir un fort increment durant la segona meitat del segle XIX fins al 1920. A partir de 1940 va disminuint progressivament (3).

anys	habitans
1842	827
1860	1.363
1887	1.646
1900	1.891
1920	1.931
1930	1.902
1940	1.474
2000	1.095

ELS CARRERS SEGONS EL SIGNIFICAT

Religió

Calvari, creu situada a un turonet al costat del poble.

Creu, per la creu de terme que acostumava a haver-hi a l'entrada dels pobles.

Sant Domènec, va agafar el nom d'un avi de ca Gaspar, veí del carrer.

Sant Jordi, patró de Catalunya.

Sant Llorenç, patró del Pinell.

Santa Magdalena, patrona del Pinell.

Sant Roc, protector de les epidèmies i la pesta

Els Valls

Foto: Antònia Serres

Les persones il·lustres

Gaudi, 1852-1926. Un dels arquitectes més representatius del Modernisme.

Pablo Picasso, 1876-1973. Pintor, gravador, escultor i ceramista.

Pau Casals, 1881-1973. Compositor i violoncel·lista.

Les institucions

Constitució, conjunt de lleis fonamentals. La darrera és la de 1978.

Generalitat, òrgan de govern autònom de Catalunya, restablert l'any 1931-39. Després de la dictadura es va establir provisionalment pel decret llei de 29-9-77.

Vila, normalment la plaça de l'Ajuntament.

Els pobles i comarques

Eren els antics camins que sortien del poble cap a poblacions veïnes

Benifallet, en direcció a Benifallet.

Gandesa, segueix la carretera de Gandesa.

Lleida, els repobladors d'aquesta zona procedien de Lleida.

Miravet, era la sortida del poble que anava a Miravet pel camí dels Brois.

Móres, en direcció a Móra.

Tortosa, la ciutat important més propera.

Catalunya, incorporat darrerament.

Terra Alta, abans es deia Graella.

Les plantes

Palma, els brins de la palma servien per llatar i cosir cabassos i sàries.

Palla, els cereals eren el conreu més important.

El significat propi

Alt, segueix part del cingle (ara mirador) on hi ha les cases penjades.

Barranc, de la part alta del poble, baixa cap al barranc.

Bonaire, orientat cap al barranc per on puja la garbinada les tardes d'estiu.

Botera, carrer sense sortida que de la plaça de la Vila baixa cap a cal Picaïto, davant de la qual hi ha un forat o botera perquè l'aigua de pluja surti als Valls.

Bou, es dirigeix cap a la cova de l'Ull del Bou.

Castell, situat a la part alta del poble, on hi havia una torre de defensa.

Cos, on feien les curses d'animals o cossos per sant Antoni.

Costa, a un poble tan costerut no podia faltar aquest nom. Està situat darrere de l'Església.

Eres, condueix al coll de les eres, on hi havia l'era de Bernavé, Joan Serres, Espinós, Jové, Pantoca, Simó, Marcel·lí, Flanxo, Segura, Pinet, Angel, Roc, Màlia, i del Marge.

Estadi, a la vora del camp de futbol.

Font, va des de la font del Broi a la Plaça, fins a la font de Baix.

Graella, segons Coromines (4) hi ha una relació semàntica entre les barres d'una graella i els esglaons d'una grada. Una de les serres de Sant Llorenç de Cerdans es diu "serrat de les Grasilles", per la disposició de les roques. Probablement aquest és el significat de la Graella de la font quan es menciona con una partida de roques de bens desamortitzats (5) a l'etapa de Pacual Madoz (1859-1886). Més tard allí es va construir el carrer.

Forn, és el carrer del forn de Bernavé, el més antic del poble.

Hospital, del cantó de ca Marcela a la placeta de Sant Roc, on antigament hi havia un hospital o refugi per als pobres que passaven pel poble.

Major, carrer que dona a la plaça major o de la vila.

Mercat, on és (tancat) el mercat del poble.

Pilonet, es dirigeix al Pilonet dedicat a santa Magdalena que hi ha a l'entrada del poble.

Pou de la Neu, orientat al nord, és un lloc fred i la neu tardava a fondre's. On hi ha la Puça, hi havia un pou per guardar la neu.

Sol, molt ben orientat al sol tot el dia.

Torrent, el gran desnivell d'una part del carrer el convertia en un torrent quan plovia.

EL TERRENY

El poble, situat a 189m d'alçada sobre un turó, s'eleva progressivament per la zona dels carrers Miravet i Lleida, fins arribar a la plaça de la Vila. Des de d'allí encara hi ha un altra pujada fins al Castell, on es troba la filera de cases penjades sobre el cingle que dona al barranc del Pinell. Aquesta situació configurava uns carrers costeruts, plens de pedres i regalls. Alguns estaven empedrats. El carrer de la Font tenia col·locat un fi enllosat de banda a banda de carrer, cada metre aproximadament, per retenir la terra. Al mig hi havia un passadís per circular els animals. El darrer en conservar les pedres va ser –com es pot veure a la fotografia– el carrer del Forn

De tant en tant, els veïns havien d'arreglar els carrers. Es posaven d'acord un diumenge i transportaven runes i terra per tapar els regalls que havia obert la pluja. Davant de les cases dels carrers més empinats construïen un petit marge per aplanar l'entrada de casa. Abans passaven moltes estones al carrer buscant l'ombra o el sol, segons l'època de l'any: els vells, asseguts a les petites cadires de boga, els xiquets i xiquetes jugant i les dones sempre fent alguna cosa. Al carrer es cosia, es llatava, es pelaven ametles, i a l'estiu després de sopar tots baixaven al carrer, a prendre la fresca, mentre intercanviaven converses, discussions o xafarderies.

Fins la segona meitat dels anys seixanta no es va fer la canalització de l'aigua i el clavegueram. Per aquesta època es va començar a arreglar els carrers tal com els tenim ara. Els veïns posaven la mà d'obra i l'Ajuntament col·laborava amb el ciment i la sorra. Les obres de millora depenien, en gran part, de la voluntat i el treball personal

Foto: Antònia Serres

C. del Forn

dels implicats. Actualment, estan lligades al pressupost municipal, les subvencions oficials i els impostos o taxes que paguen tots els veïns.

Com suposo que algun dia es canviaran les plaques dels carrers que encara estan senceres, serà una bona oportunitat per valorar la possibilitat de recuperar alguns noms que tenen un contingut històric i lingüístic important.

Antònia Serres Buenaventura

Foto: Antònia Serres

Cases penjades

Notes:

(1) *Catalunya Romànica*. Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1997. Vol. XXVI

(2) Enric Moreu-Rey. *Toponímia urbana i onomàstica vària*. Ed Moll, Palma de Mallorca, 1974.

(3) Base de dades d'Història Local de la Universitat Autònoma de Barcelona.

(4) Coromines Joan. *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. Curial Edicions Catalanes. Barcelona 1984. Vol. IV.

(5) Rovira i Gómez Salvador. *Les desamortitzacions vuitcentistes a la Terra Alta*

LA NOSTRA TERRA: les campanes del Pinell

En aquest treball, les principals protagonistes són les campanes, les campanes, però, de les esglésies parroquials de tots els pobles de la nostra comarca.

El treball està estructurat en diferents apartats: una breu introducció històrica de les campanes, els seus noms i les inscripcions que tenen gravades, tocs concrets de cada poble, i anècdotes (referències) històriques.

Encara que no ho sembli, les campanes, són part de la història real dels pobles, de les seves gents i del moment polític que els hi ha tocat viure. Hom podrà comprovar, per exemple, que hi ha un abans i un després de la transició democràtica a partir del 1975.

Per acabar es podria recordar a tothom aquell acudit referit a les campanes i que ens afecta directament a tots sense excepcions:

“Com una mare que estima els seus fills,
està riallera quan els seus estan de festa,
està trista quan se li moren,
i, els acompanya tota la vida, senyalant les hores”.

EL PINELL DE BRAI

L'Església Parroquial està dedicada a Sant Llorenç.

Sense cap mena de dubte ens trobem amb el poble amb més tradició campanera de tota la comarca, que es posa de manifest el dia i la vespra de la romeria a Santa Magdalena. Afortunadament han conservat 2 autèntiques joies, una de l'any 1796 la “BÀRBARA” i una altra del 1886 “Ma. MAGDALENA”.

Hi ha moltes anècdotes referides a les campanes en aquest poble però que s'explicaran més endavant.

Tot i el dit abans l'església no va poder salvar-se dels estralls de la Guerra Civil i va haver de ser reconstruïda per la Direcció General de Regiones Devastadas, l'any 1948.

El campanar de torre quadrat de 3 cossos, té 4 finestres, que estan ocupades totes per campanes.

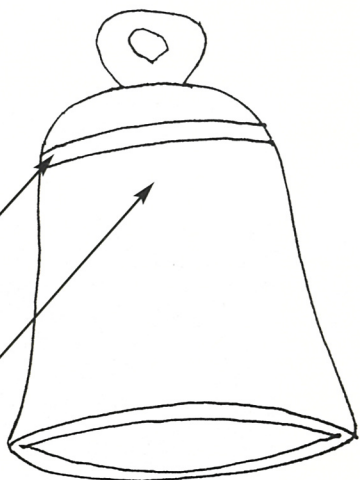
CAMPANES

Nom:
“BÀRBARA”. Pesa 500 Kgs.
No es pot voltejar, està badada. Té un so de FA.
Està orientada al nord (direcció Camposines).

Inscripcions:

AGUSTINE SANCTE
LAURENTUS ET

TARANTINO 1796
NOBIS OPUS DUORUM
FRATES

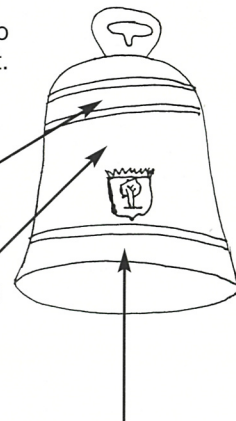

Nom:
“MAGDA”. Pesa 560 Kgs. Dóna un so de SI, que no agrada massa a la gent.
Està orientada a l'est.

Inscripcions:

EL PINELL DE BRAI 1990
EM DIC MAGDA

QUI ET VOLTEJA AMB LES MANS
RIU I ESCLATA DE JOIA
I NINGÚ NO HO POT ENTENDRE
SI NO ÉS NASCUT A LA VORA

PORTILLO ME HIZO GAJANO. CANTABRIA

Nom:

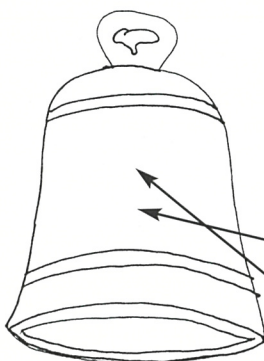
“Mª MAGDALENA”. És la petita pesa 250 Kgs. Dóna un so de SI. Sona igual que la “MAGDA”. Està orientada al sud (direcció Benifallet).

Inscripcions:

MARIA MAGDALENA

Dibuix central de Santa Magdalena

1886

Nom:

No té nom concret. Està dedicada als 4 Sants del poble: Sant Llorenç, Santa Magdalena, Sant Antoni i Sant Cristòfol. Orientada a l'oest (mirant la Plaça). És la campana més nova i també la més grossa. És feta a la Foneria Paccard, Lac d'Annecy (França). És una indústria que és prop de Grenoble. Pesa 950 Kgs.
Té un so de FA-3.

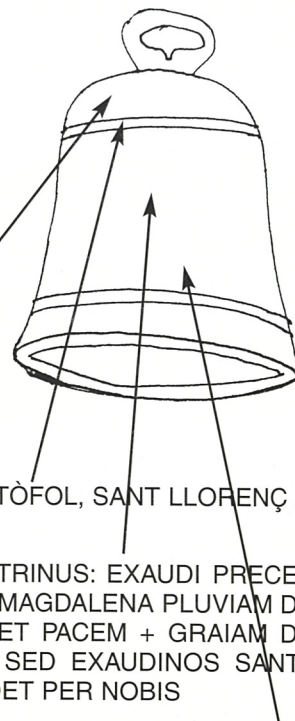
Inscripcions:

EL PINELL DE BRAI 1995

SANT ANTONI, SANT CRISTÒFOL, SANT LLORENÇ,
SANTA Mª MAGDALENA

O VERE DEUS, UNUS ET TRINUS: EXAUDI PRECES
POPULI HUIUS SANTA MARIA MAGDALENA PLUVIAM DE
CELIS, DA NOBIS SALUTEM ET PACEM + GRAIAM DE
COELIS NON SUMUS DIGNI SED EXAUDINOS SANTA
MARIA MAGDALENA INERCEDET PER NOBIS

PACCARD ANNECY FRANCE

TOCS

MISSA DIUMENGES I FESTIUS:

Es fan 3 tocs. Abans es feia 1 toc en la petita i, el toc principal en la grossa, ara es fa 1 toc en la petita, el toc principal en la grossa, 1 vegada al mes.

Els tocs es fan cada quart d'hora.

MISSA SOLEMNE, FESTES MAJORS, ETC.:

Es voltegen / Repicar 2 campanes alhora que tinguin sonalitat diferenta.

PASQUA DE RESSURRECCIÓ, NADAL, CORPÚS, ETC.:

Abans es voltejaven les campanes (com a la romeria), ara es fa repiquen. 2 campanes que tinguin sonalitat diferenta.

Mentre dura la processó toquen les campanes.

ENTERRAMENTS:

Es diferencia entre home i dona (molt semblant com a la Fatarella).

Home: toquen 2 campanes alhora 3 vegades (més lents), es fa als 30', 15' i en punt, de començar la missa.

Dona: toquen 2 campanes alhora 2 vegades (més lents), es fa als 30', 15' i en punt, de començar la missa.

ROMERIA:

Es voltegen totes les campanes però en concret tothom vol voltejar la més grossa. Pràcticament està voltejant 48 hores. Es comença a les 12 h. del migdia de la vespra de Santa Magdalena, es para a les 22 h., es continua a les 6h. del dia següent fins que acaba la processó i altres actes fins les 23 o 24 h.

ALARMA, FOC, GENERALA, ETC.:

Es toquen 2 campanes alhora molt ràpid i seguit.

ANÈCDOTES DE LES CAMPANES DEL PINELL DE BRAI

*) Quan es va encomanar de fer la campana grossa a la foneria francesa, van estar molt interessats en adquirir la campana "BÀRBARA" DE L'ANY 1796. La seva antiguitat era molt important per ells. Evidentment no es va arribar a cap acord, cosa que no passava ni pels pensaments dels pinellans.

**) La "MAGDA" de l'any 1990, va costar fer-la aproximadament 1100000 ptes. La campana més grossa dedicada com he dit abans als 4 Sants del poble, va costar 2070000 ptes. aproximadament.

***) Quan es fa el volteig de campanes el dia de la Romeria i la vesprea, tothom vol tocar-la, homes i dones, i es van turnant per fer-ho. Jo ho considero com un ritual d'iniciació, cosa que comparteixen molts pinellans i pinellanes. Una vegada ja s'ha voltejat és com si es fos "un més entre ells/es".

L'entusiasme que posen en voltejar (sobretot la grossa) fa que acabin amb les mans sangoses (sagnants). Així i tot l'any 1996, el batall va empastrar el dit de l'actual batlle Sr. Pere Martí.

Més concretament, el batall també va caure al 1996, al no poder aguantar el ritme imposat per les mans dels pinellans/es, va caure a l'escalinata i no va fer mal a ningú. Però, no era la 1ª vegada que caia, fa anys hom recorda que com a mínim ha caigut 2 cops més, i un d'ells al mig de la processó, quan ja arribava a l'església. Hi ha un projecte de guardar 1ª nova sol per voltejar-la quan la Romeria.

*) Informació facilitada per Ramon Vinaixa "Soldado", i Josep Mª Álvarez.

**) Ídem anterior.

***) Informació facilitada per Mn. Manuel Martí i Cabanes.

BIBLIOGRAFIA

Gran Geografia Comarcal de Catalunya, dirigida per Max Cahner; Edt. Fundació Enciclopèdia Catalana; Vol. 11; 1984.

Butlletí CETA, núm. 17, 2n. semestre 1992.

Butlletí CETA, núm 18, 2n semestre 1992.

CENTRE EXCURSIONISTA DE GANDESA. "Ruta per conèixer la Terra Alta". Vol 1; 1990.

BLADÉ I DESUMVILA, Artur. "Els setges de Gandesa i del castell de Móra d'Ebre" (1834-1838); Episodis de la Història núm. 143; Edit. Rafael Dalmau; 2ª edició 1992.

MASCARÓ, Antoni. "Notas históricas sobre la villa de Batea"; Edit. Puro; 1948; Tortosa 13-8-1948.

SERRANO DAURA, Josep. "Els Costums d'Orta (1296); Estudi introductor i edició; Edit. Auntament d'Horta de Sant Joan; 1ª edició abril de 1996.

SERRANO DAURA, Josep. "La Pobla de Massalua" (Terra Alta); Edit. Ajuntament de la Pobla de Massalua; 1ª edició gener 1994.

AGRAÏMENTS: EL PINELL DE BRAI:

Mn. Sr. Manuel Martí Cabanes

Sr. Ramon Vinaixa (Soldado)

Sr. Josep Maria Álvarez (ex batlle)

Sr. Josep Antoni March Torrado

Treball: Eugeni València i Leonardo i Jaume P. Escudé i Monfort

SABEU ON ESTÀ?

Vau endevinar la fotografia d'aquesta secció de la revista anterior? Corresponia a Ca Mauricio del carrer del Calvari, on es veia una finestra de fusta amb barrots de ferro típica de l'arquitectura popular.

A veure si sou bons observadors i sabeu a on està aquest arc de pedra. La solució ho tindreu en el pròxim número.

Foto: Antònia Serres

L'ESCOLA ESCRIU

XI Concurs de Redacció Escolar

Els i les alumnes de l'escola del Pinell, CEIP *Cèsar Martinell*, vam participar en el XI "Concurs de Redacció Escolar" de la Terra Alta, on participen tots els xiquets i xiquetes de la comarca d'educació infantil i primària.

Els temes i categories per a aquesta edició han estat els següents:

Educació Infantil i 1r, un dibuix sobre "**La meva escola**"

2n, 3r i 4t, una redacció sobre "**Com m'agradaria que fos el meu poble?**"

5è i 6è, una redacció sobre "**Ha arribat el 2000...**".

Entre els treball presentats, han estat premiats els i les alumnes següents: Simó Ferré Serres, Andrea Altadill Vallespí, Lúdia Escarihuela Quixalós i Pere Pellissa Bes. Treballs que presentem a continuació:

Com m'agradaria que fos el meu poble?

M'agradaria que la gent del poble fos més educada i que no es barallessen tant. I que la gent no anés tant al bar i treballlessen més.

Que no fessen tantes obres al poble que encara el destrossaran en ves de reforma'l.

Que a escola no entressen tant gossos, gats i rat-penats.

I que sigues un poble menys transitat perquè quan vaig a comprar el diari quasi bé m'atropellen.

Simó Ferré Serres
2n Cicle Inicial

Com m'agradaria que fos el meu poble?

El meu poble és molt bonic, però voldria que els carrers no estessin tan bruts, i que les cases velles i antigues les arreglessin una mica, que no haguessin tantes costes, que haguessin més d'una cabina telefònica.

Jo trobo que haurien d'obrir més sovint la biblioteca, que als voltants dels contenidors de vidre no haguessin botelles xafades amb trossets molt, molt petits.

També voldria que el rellotge del campanar anés a l'hora exacta, i que no haguessin gossos solts pel poble perquè si no podrien mossegar a la gent, i que els bancs estiguessin com a nous, que els ocells no es fessin caca pels carrers, perquè els deixarien més bruts del que estan, també podrien construir botigues de sabates.

També voldria que construïssin un institut i una guarderia, i que pintessin totes les cases que estessin brutes. El que no falla del poble és el paisatge i la vista.

Andrea Altadill Vallespí
1r Cicle Mitjà

Com m'agradaria que fos el meu poble?

El meu poble és petit i m'agradaria que sigui així perquè no hi ha tant trànsit.

M'agradaria que els cotxes, les motos i els altres vehicles, que no contaminessin tant, que les cases puguin tenir les finestres obertes.

Les cases haurien d'estar pintades, o si alguna està per arreglar que s'arregli. També m'agradaria que hi haguessin més botigues

i que a les àvies els portin la compra a casa. Els carrers podrien tenir unes voreres un poc més grans, i que no hi hagin moltes fàbriques perquè si no llancen massa fum i contaminen l'aire.

M'agradaria que les festes que s'estan oblidant que són molt importants, que no s'oblidin.

També m'agradaria que no tingués tantes costes i que tingués més rectes i la carretera que fos més llarga i plana.

M'agradaria que de vegades passés alguna cosa estranya o divertida.

També m'agradaria que les festes de l'escola com carnestoltes el celebressin pels carrers com es fa i que també el celebressin a l'escola fent disfresses de paper i de plàstic...

M'agradaria que algun dia construïssin tot això i que fos veritat.

Lúdia Escarihuela Quixalós
2n Cicle Mitjà

Ha arribat el 2000...

Vosaltres els humans cada any celebren un any nou. Però hi ha una cosa que no sabeu. Cada any uns nans que es diuen Aida, Llorenç, Pere i Xavier, que viuen al món de la fantasia són els encarregats de canviar l'any i de fer funcionar la màquina del temps.

Resulta que els seus avantpassats tenien una perla màgica que creava els números de l'any i en van fer tres còpies de cadascú. Però la perla va desaparèixer al món dels humans.

Al món de la fantasia

- Ei, Xavier tenim problemes!

- Què dius Pere?

- Què passa? - Va dir l'Aida.

- Que passa? - Va dir Llorenç.

- Que a un zero del 2000 se li estan petant les cordes, que cauuuu!!!

- Oh no, s'ha trencat.

Es van reunir els 4 nans i Pere que era el més gran de tots va dir:

- Només hi ha una solució:

- Quina? - Van preguntar.

- Tenim de parlar amb el món dels humans!

- Truqueu per telèfon!

- Ring, ring...

Al món humà

- Jordi, agafa el telèfon.

- Diguem?

- Hola, som els 4 nans i necessitem la teva ajuda.

- Quina?

- Se mos ha perdut un zero i només la perla màgica en pot fer un altre.

Tens d'anar a la muntanya del Sol i pendre-li l'arracada de l'ogre, després treu la perla de dintre i tira-la al riu perquè si no passarà la desgràcia.

- Ho faré! - Contestar Jordi.

Jordi va anar a la muntanya del Sol, va lluitar amb l'ogre, li va pendre la perla i la va tirar al riu que portava al món de la fantasia.

Al món de la fantasia

Els quatre nans van poder fer el zero i per això hem pogut arribar al 2000.

Pere Pellissa Bes
1r Cicle Superior

JOCOS TRADICIONALS

EL JOC DE BIRLES AL PINELL DE BRAI

INTRODUCCIÓ

El joc de birles és un joc molt conegut arreu del món. Es tracta d'un joc molt antic, sembla que ja era practicat pels egipcis fa cinc mil anys. També hi jugaven els romans i d'ells passà a formar part del costumari popular de la majoria de pobles d'influència llatina. Hi ha també qui considera que prové de les cultures cèltiques o precèltiques. El cert és que va tenir una enorme difusió a l'edat mitjana i així ha arribat a formar part de la cultura tradicional de molts pobles d'Europa, encara que amb denominacions diferents i variacions en la reglamentació i estris emprats. Un exemple el trobem en documents antics com el llibre de les ordinacions de Torroja (Priorat) o les ordinacions de l'Aleixar.¹

"A 6 de febrer, any 1376, ordenarem que en lo lloch de Torroja no sia ningú que y gos jugà a ninguna manera de joch en lo dia de Nadal, de Pasqua, de Sincogesma y de la verge Maria de Agost (...) Ytem ordenarem que no sia ningú que en lo terme de dit lloch gosse jugar en dia fayer, ni de nit aprés que la oració sia tocada, en ningú temps de l'any (...) Ytem concedim que ens dies de diumenges y festes puguen jugar a pilota, bitlles, a l'exadres, al marro a escats. Emperò que en cada joch y en cada fornada no puguen jugar més de dos dinés, perquè los jochs són llicits y honests en quant són per receració y passe-temps, y no en quant són sols per intent de guanyar lo de l'altre..." Llibre de les ordinacions de Torroja (Priorat).²

"Més han ordenat los dits pmens ad voluntat de la senyoria y los jurats que no sia nengú que gos jugar ha billes en la plaça, del cantó del trinquet fins al cantó del carrer mijà, sots bany de .v.sous..." Ordinacions de l'Aleixar (Baix Camp), datada el 1504.³

Foto: Ramon Hernández i March

Birles de la Taverna de la Xim de l'any 1939 aproximadament.

BIRLES I BIRLOTS

En algunes regions veïnes i països hi han jocs semblants als nostres però amb altres noms com les quilnhas de sis de Gascunya, quille, virle, billarde a França, Birle a Astúries, bolo, brilla, birlo, txirlo al País Basc, brilla a la Rioja, els bolinches, birlos i el palistroc de l'Aragó, bolillos, bolos en terres castellanes⁴...

El mateix succeeix amb els birlots, bitllets, tac (Salàs de Pallars), birlonxo (País Valencià)⁵...

Pel que fa a la denominació del joc al Pinell era de Birles i estava format per sis birles i tres birlots construïts amb fusta de carrasca.

La forma de les birles era cònica, la part de dalt tenia un diàmetre de 4'5 cm que s'anava eixamplant fins la base que tenia 7'5 cm de diàmetre mentre que l'alçada era de 41 cm. Al centre de la base hi havia un forat d'uns 2 cm que ajudava a que quedessin més ben plantades. Aquest forat servia també per diferenciar les birles que es plantaven davant de les que es plantaven darrera ja que era diferent. Aquesta informació ha pogut ser recollida gràcies a que encara es conserven dos birles a Ca Xim que daten aproximadament de l'any 1939. En quan als birlots resulta una mica més difícil establir unes dades ja que no se n'han conservat cap, però d'una manera aproximada sembla que feien uns 21 cm de llargada i que del centre del birlot s'anava estretin cap a les puntes, les dimensions entre birlots eren diferents encara que no variaven molt.

EL JOC AL PINELL

El joc de birles, antigament estava considerat com un joc d'aposta. Hi havia diverses formes d'aposta:

- **El tirador contra el públic.** El tirador havia de fer **feta** (de les sis birles se n'havia de deixar una plantada), si ho aconseguia es quedava tots els diners apostats, si no ho aconseguia havia de pagar les apostes de la gent del públic.

- **A pares o nones.** Els espectadors apostaven sobre si quedaria un nombre parell o senar de birles plantades amb el primer birlot.

Hi havia gent que apostava a les dos possibilitats a la vegada, a fer feta i a pares o nones al primer birlot.

Tots els tiradors tenien l'obligació d'apostar cada vegada 5 ctms.

El plantador ja preparava pel matí el lloc on es plantarien les birles, feia el motlle amb terra de panal, ho regava i damunt hi col·locava un sac per mantenir la terra amb la humitat necessària. Era només una persona la que es dedicava a plantar les birles durant la tirada i per aquesta feina cobrava el que s'anomenava **baraco** (se li donava 5 ctms cada tres fetes seguides a més, la propina d'algun tirador). Encara queda en la memòria persones que van fer de plantador durant molts anys com Lo Coco Peret i Guillermo de Camilo. Els plantadors eren autèntics experts ja que deixaven les birles plantades a la perfecció, per estar ben plantades la separació entre birla i birla havia d'ésser de l'amplitud del birlot, és a dir, havia de passar just el birlot entre les birles.

Els dissabtes, diumenges i els dies festius era dia de jugar a birles, també es tirava algun dimecres i dijous. Després de dinar es reunia la gent a les diferents tavernes o cafès que era on es disposava d'aquest joc, ja que proporcionava un bon nombre de jugadors entre la clientela d'aquest locals. Hi anava gent de totes les edats, xiquets, homes i

dones que també participaven del joc fen petites apostes amb la finalitat d'aprofitar l'atzar del joc per guanyar uns cèntims, encara que en ocasions també hi tiraven xiquets però sense apostar, aquests també es guanyaven algun cèntim recollint els birlots del tirador. La gent es situava a banda i banda del carril on estava el tirador que s'omplia de gent, els que apostaven deixaven els diners davant seu, al terra, o al costat de les birles, hi havia tiradors que tenien una persona que s'encarregava de recollir o donar els diners apostats. Durant la tarda era més suau, es feien apostes de poca quantitat, en cèntims. Era més al tard quan el joc agafava un aire molt més seriós, només hi jugaven homes i les apostes eren més fortes, ja passaven a ser en pessetes, cal tenir en compte que en aquells anys aquestes quantitats de diners eren importants. Hi havia tanta afecció que en moltes ocasions hi havia gent que es passava tota la nit jugant fins que es feia clar.

Es començava fent un sorteig per determinar l'ordre dels tiradors que es col·locaven a 17 passes de les birles, uns 15 metres aproximadament. Es plantava una birla a la distància determinada i amb una moneda de 10 ctm. es tirava a la birla, el tirador que aproximava més la moneda a la birla era el que començava a tirar i així successivament amb els altres.

L'objectiu del joc era fer **feta**, és a dir de les sis birles plantades només n'havia de quedar una plantada, això s'havia d'aconseguir amb els tres birlots que es disposava, però aquest fet sembla que no espantava a alguns tiradors ja que aconseguien fer feta amb molta facilitat. En ocasions quedava la birla mig caiguda, per comprovar si era feta o no, es feia amb una moneda de 10 ctm que es col·locava a la base de la birla entre el terra i la bitlla si la moneda entrava era feta si no entrava no ho era. Eren autèntics mestres, ni la pressió d'alguns apostadors que doblaven les apostes quan perdien els afectava, en ocasions la gent no apostava diners per l'encert dels tiradors per això hi havia altres tipus d'apostes com a pares o nones per complicar més les tirades.

En ocasions es feien caure totes les birles a terra fet que rep el nom de **llenya** i que era jugada perduda, altres vegades quedaven jugades amb certa dificultat, **pares amples** (quedaven plantades les dos birles dels dos extrems), **pares seques** (quedaven plantades dos birles una davant de l'altra), **pares estretes** (quedaven plantades dos o quatre birles una al costat de l'altra) que els tiradors havien de superar.

Segons la memòria popular es recorda que aquest joc ja es practicava abans de la Guerra Civil a algunes de les tavernes qui hi havia al poble, com:

Ca L'Elvira (actualment Ca L'Aniceto)
 Ca Bonico (actualment Ca Magí, al costat de la societat)
 Ca Camilo
 Ca Xim. L'any 1929 ja es tirava a birles en aquesta taverna i disposaven de dos jocs. Com a curiositat es jugava dins de casa sota teulada.

Posteriorment es continuà jugant a Ca Xim i Ca Borràs, també a Ca la Trini i Ca L'Angel però no tan assíduament.

Encara es recorden bons tiradors de les èpoques en que el joc de les birles jugava un paper molt important d'interrelació humana dins la població, ja que era tot un esdeveniment social. I alguns d'aquests són:

Llorenç de Tomas (Ca Tomas).
 Joan del Tivenxà.
 Lo Coco Sarasa.
 Toni de Batiston.
 Els germans Pepe i Llorenç del Tivenxà

Després de desaparèixer el joc durant molts anys l'Associació Cultural Pi del Broi va crear la secció de Birles Pinell recuperant i promocionant aquest joc. Actualment es participa en el Campionat Intercomarcal de Birles juntament amb altres poblacions on també havien tingut aquesta tradició (Rasquera, Corbera d'Ebre, Vilalba dels Arcs, La Fatarella, Masboquera, Vandellòs, Alforja, Colldejou, Pratsdip, Xerta, Tivissa, Reus, L'Hospitalet de l'Infant).

Posteriorment es creà un altre grup integrat a la Federació Catalana de Birles, amb diferent reglamentació i que també ajuda a la preservació i promoció del joc.

Bibliografia

1, 2, 3, 5 Exposició sobre el joc de bitlles a Catalunya. Carrutxa.
 4 Ponència específica de l'àmbit dels jocs tradicionals. II Congrés de cultura popular i tradicional catalana.

Agraïments: Manuel de Camilo (79 anys)
 Antonio Melich (79 anys)

Ramon Hernández i March

QUI ÉS QUI?

Fotografia: "Cruzada de la Bondad". Any 1966.

FA MÉS DE 60 ANYS (II)

UNA ESPERANÇA DESFETA

Aquest article és continuació de: *Fa més de 60 anys* publicat en el FATUMER N°16. L'autora és la mateixa que aquest, per un error no va sortir publicat el seu nom.

Quan es va acabar la guerra l'exèrcit republicà havia mobilitzat 23 quintes, del 1919 al 1942 (La darrera no va anar al front). Tenien entre 17 i 40 anys i va representar més de 916.677 homes, als quals s'ha d'afegir al menys 40.000 homes més grans, reclutats per treballs de fortificacions, un cert nombre de menors voluntaris, uns 100.000 policies, els milicians i els estrangers voluntaris de les Brigades Internacionals (Entre 42.000 i 50.000 segons les fonts). Catalunya va contribuir amb 260.000 homes fins a final de 1937, però l'any 1938 també va haver-hi reclutaments⁽¹⁾.

Quinze homes del Pinell van trobar la mort en aquells fronts de batalla. Tenien entre 18 i 32 anys. Començaven a viure!, i la guerra va desfer tantes esperances.....

En algun cas la família va perdre el contacte i durant anys l'angoixa barrejada d'esperança acompanyava joves esposes que no es resignaven al pitjor. Cada vegada que se sentien passos de sabates pel carrer, el cor batejava amb més força, desitjant que fos l'home desaparegut.

Cementiri Père Lachaise (París)

Foto: Antònia Serres

MORTS ALS CAMPS DE CONCENTRACIÓ

MORTS AL FRONT⁽²⁾

Front	Data	Nom i cognom	Edat	Estat civil
1. Aragó	1937	Pere Amposta Borrull "ca la Bariola"	30	C
2. Castelló	1937	Jaume Martí Amposta "ca l'Esperança"	23	S
3. Aragó	1938	Rafel Amposta Benages "ca la Tereseta"	24	S
4. Aragó	1938	Antonio Alerany Surroca "ca la Bessona"	24	C
5. Lleida	1938	Esteve Martínez Amposta "cal Rei"	31	C
6. Terol	1938	Miquel Pedrola Monreal "ca l'Angeleta"	21	S
7. Lleida	1938	Josep Serres Amposta "ca Clec"	21	S
8. Terol	1938	Jaume Turch Martí "ca Pataca"	28	C
9. Castelló		Josep Alerany Clua "ca Pau"	20	S
10. Desaparegut	1938	Cisco Vallespí Montagut "cal Pigat"	32	C
11. Desaparegut		Llorenç Pujol Amposta "cal Monco"	21	S
12. Bta de l'Ebre	1938	Llorenç Arnal Muñoz "ca Valentí"	18	S
13. Lleida	1938	Pere Arnal Ferré "ca la Nensa"	18	S
14. Terol	1938	Joan Vallés Serres "ca l'Ambròs"	21	S
15. Còrdova	6-1-39	Baptiste Pallarés Ferrús "ca Xavalla"	20	S

Mig milió de refugiats es van exiliar a França entre el 28 de gener i el 12 de febrer de 1939. Els homes foren conduïts als camps de concentració vigilats per senegalesos primer i gendarmes més tard. Les dones i els nens foren repartits per tot França de manera separada.

Els filats, el fred, l'escassetat d'aigua i menjar, els polls, la disenteria feien la vida molt dura, i allí van morir els més

febles o els més desesperats, al costat del mar (Collioure, Saint Cyprien, Argelers, Barcarès, Agde), o a l'interior (Gars, Bram, Le Vernet, Septfonds, Rieucros).

Quan l'exèrcit alemany va ocupar França, entre maig-juny de 1940, els homes joves que acceptaren allistar-se a la legió estrangera o a les companyies de Treballadors Estrangers podien abandonar els camps d'internament i
(Continuarà)

continuar lluitant per les llibertats. Alguns cauran en mans dels alemanys i aniran a parar al camp de Mauthausen i les dones al de Ravensbrück⁽³⁾. Dels set mil republicans

espanyols, només quedaren amb vida mil cinc-cents, quan el 3 de maig de 1945 foren lliberats per les forces aliades.

Camp	Data	Nom i cognom	Edat	Estat civil
1. Bram (França)	4-5-39	Estanislao Benages Serrà "ca la Constància"	45	C
2. Mauthausen (Alemanya)	20-10-41	Pere Llorenç Vallès Pallerès "ca Pere Llorenç"	39	S
3. Mauthausen (Alemanya)	9-11-41	Pere Joan Martí March "ca la Tomaseta"	37	S

POBLACIÓ CIVIL MORTA PELS BOMBARDEJOS DE 1938

Durant la Batalla de l'Ebre el poble va ser evacuat. A l'abril de 1938, les forces franquistes arribaven a l'Ebre, i algunes famílies es van asilar cap a l'interior de Catalunya. Quan l'exèrcit republicà va creuar el riu, el 25 de juliol de 1938, altres famílies van marxar cap al Baix

Aragó. Els que van quedar-se es refugiaven per les casetes o les coves del terme,

Primer van ser les bateries republicanes des de Cardó i després els avions alemanys i italians els que deixaven caure les bombes sobre el nucli urbà. Moltes cases foren destruïdes (**Fatumer núm. 11**), i també van morir aquests veïns, gent gran que no va abandonar el poble⁽⁴⁾.

Carrer	Data	Nom i Cognom	Edat
1. A la Plaça	4-1938	Miquel Turch Amposta "ca Pataca"	39
2. C/ Ull del Bou	29-6-38	Maria Serrà Turch "ca Pataca"	42
3. C/ Pou de la Neu	28-7-38	Llorenç Ferré Amposta "ca Pesadora"	65
4. C/ de la Posada	28-7-38	Antònia Ferré Arnal "ca la Nensa"	
5. C/ de la Posada	28-7-38	M ^a Teresa Pallarés Olesa "ca Josepet"	
6. C/ de la Posada	28-7-38	Baptiste Pallarés "ca Rata"	
7. C/ de la Posada	28-7-38	Antònia Fucho	
8. C/ de la Posada	28-7-38	Domingo Montagut Bargalló "ca Borretes"	85
9. C/ de la Posada	28-7-38	Miquela Vallés Cervelló	
10. C/ de la Posada	28-7-38	Maria Vallés Cervelló	
11. C/ de la Posada	28-7-38	Mariana Vallés Cervelló	79
12. C/ de la Posada	28-7-38	Mariano Serres Lanort "ca Marianet"	79
13. C/ de la Posada	28-7-38	Maria de la Serra d'Almos	
14. C/ de la Posada	28-7-38	Llorenç Serres "cal Monjo"	
15. C/ de la Posada	28-7-38	Teresa (dona de Llorens)	
16. C/ del Calvari	8-38	Magdalena Martí "ca Colell"	
17. Ferit a Gandesa a l'inici de la Batalla de l'Ebre mort a		Saragossa, Joan Ferré "cal Soguer"	

Foto: Antònia Serres

Monument situat a la plaça de la Vila

POBLACIÓ CIVIL MORTA A CAUSA D'EXPLOSIONS ACABADA LA GUERRA

Durant els tres mesos de la Batalla de l'Ebre, els avions i l'artilleria van sembrar de bombes les serres de Pàndols i Cavalls, en la batalla més dura de la guerra.

La misèria de la postguerra va empènyer a molta gent del poble a buscar metralla per fer-se un jornal, resseguint amunt i avall les serres (**Fatumer núm. 3**). Nou persones van trobar la mort en trepitjar una bomba mentre pasturaven les cabres o manipulant un obús per desmuntar-lo. Alguns van patir ferides greus.

Al Registre Civil de Defuncions es constata la causa d'alguna d'aquestes morts com "hemorragia interna y externa" sense especificar l'explosió de material procedent de la guerra⁽⁵⁾.

<i>Data</i>	<i>Nom i cognom</i>	<i>Edat</i>	<i>Observacions</i>
1. 5-4-38 *	Domingo Montagut Martínez "ca Montagudet"	69	Explosió d'una granada de mà
2. 30-10-38	Francesc Vallés Borrull "ca Crispina"	63	Explosió d'una bomba
3. 28-5-39	Pere Tramunt Benages	18	Explosió d'un obús mentre el manipulaven
4. 28-5-39	Antoni Tramunt Benaiges "cal Moreno"	16	" " "
5. 4-5-39	Francisco Tramunt Serres	12	Explosió d'una bomba
6. 2-9-41	Domingo Martí Ferré, pastor "ca Blai"	42	Explosió d'un obús
7. 11-3-43	Ramon Llombart Andilla "pastor d'Horta"	59	Explosió d'un obús al Broi
8. 21-10-48	Ramon Vallés Amposta "ca Manelet"	57	Explosió d'una bomba
9. 30-3-49	Joaquim Llombart Sebastià "pastor d'Horta"	38	Explosió d'una bomba als Prats

Notes

- (1) Stanley G. Payne, *La revolución y la guerra civil española*. Ediciones Júcar. Madrid, 1976. Pg. 131
- (2) Informació oral de Pere Guari Ferré i Butlletí del Centre d'Estudis de la Terra Alta, núm. 20
- (3) Montserrat Roig. *Els Catalans als camps nazis*. Edicions 62. Barcelona, 1977.

(4) Registre Civil de Defuncions del Pinell i informació de Pere Guari Ferré.

(5) Registre Civil de Defuncions del Pinell i Butlletí del C.E.T.A. num. 20

Antònia Serres Buenaventura

UNA CULTURA, UN PAÍS

La gent, les tradicions i la cultura són uns dels trets més importants a l'hora de diferenciar un país d'un altre.

Tunísia, país situat al nord d'Àfrica, és un clar exemple del titular d'aquest article. Com a país islàmic, les seves ideologies són totalment diferents de les d'un país europeu com és el nostre. Les empremtes de la seva religió són clares: mesquites arreu del país, dones vestides de tal manera que no es pugui insinuar ni una corba del seu cos, minoria d'aquestes en carrers i llocs públics,...

Moltes coses ja les coneixem, però d'altres segur que ens sorprendran, i és això, precisament, el que fa que el seu atractiu augmenti.

Actualment Tunísia és un país on s'està desenvolupant cada cop més el turisme. Fer un circuit amb tot inclòs per les seves terres té un preu molt més econòmic que un circuit similar a qualsevol altre destí turístic de fora d'Espanya.

Els principals atractius turístics que es poden visitar són:

- **La Medina de Kairouan**, ciutat antiga emmurallada. Allí s'hi troba el Zoco, un mercat al carrer principal. En aquesta ciutat també es troba la gran Mesquita i el Mausoleu del Barber.
- **Les runes romanes de Sbeitla**.
- **Els oasis de muntanya de Chebika i Tamerza**, on es pot contemplar la meravella de veure un naixement d'aigua al mig d'una zona completament desèrtica.
- **Els llacs de sal de Chott El Jerid**. Antics llacs dels que actualment sol hi resta una zona desèrtica amb restes de sal.
- **El famós desert del Sàhara**. I com no, gaudir-lo amb un passeig amb dromedari.
- **Matmata**, escenari de la exitosa pel·lícula de "La Guerra de les Galàxies". En aquesta ciutat també es poden visitar les antigues vivendes troglodites.
- **Gabes**, ciutat coneguda pel seu típic mercat d'espècies.

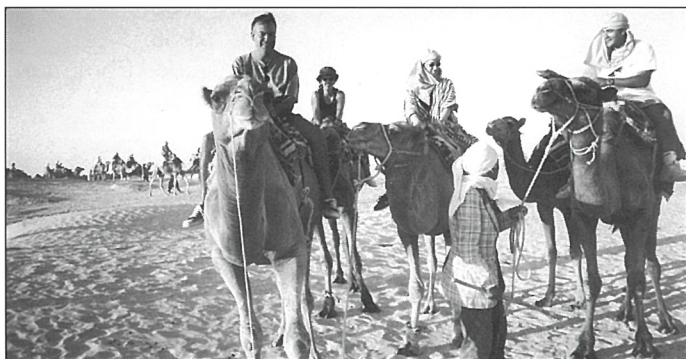
- **L'amfiteatre romà de El Jem**, conegut pels habitants com "La Fortalesa". És un dels més grans del món.

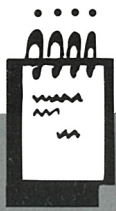
- **Port El Kantaoui**, que es troba més cap al nord. Ciutat més enfocada cara al turisme, i més rica que la zona del sud.

- I com no, la ciutat de **Tunis**, capital del país.

I després d'haver fet totes les visites corresponents, segur que encara ens quedaran coses interessants per veure, però almenys ja coneixerem una mica més aquest país, i per que no, la seva cultura.

Janet Vallespi

ACTES DELS PLENS DE L'AJUNTAMENT

Acta sessió plenària de caràcter ordinari del dia 28 de desembre de 1999

Absents:

Joan Baptista Martínez (per malaltia)
Magda Ferré Serrà (per malaltia)

02.- Sol·licitud de prorroga d'una subvenció per restauració de l'església

S'ACORDA:

Primer: Sol·licitar davant la Diputació la cohesió d'una prorroga d'un any d'una subvenció de 1.500.000 pessetes (700.000 per la Comissió de Cultura i 800.000 per la Comissió de Territori i Urbanisme) per la realització de l'obra "1ª fase d'obres de restauració de l'església de Sant Llorenç".
VOTACIÓ: Unanimitat.

03.- Nomenament interí secretari-interventor.

S'ACORDA:

Primer: Nomenar per ocupar la plaça de secretari-interventor d'aquest Ajuntament a la llicenciada en dret Llum Ardit Blanch, amb caràcter interí.
VOTACIÓ: Unanimitat.

04.- Compte de recaptació Base-Diputació exercici 1999

CONCEPTE	CÀRREC	INGRESSOS	DEUTORS
IBI Urbana	5.402.444	5.295.990	103.397
IBI Rústica	936.039	925.797	10.242
Taxa Camins	776.533	702.018	74.515

S'ACORDA:

Primer: Aprovar Compte Recaptació de 1999 presentat pels serveis Base-Recaptació de la Diputació.
VOTACIÓ: Unanimitat.

05.- Proposta modificació pressupost anual 1999

Modificació puntual del pressupost municipal 99 a efectuar:

- 1.1. Suplement de crèdit/despeses/
14.495.297 pts
- 1.1. 13100. Personal laboral. Retribucions
3.745.297 pts
- 1.1. 16000. Quotes seguretat social
750.000 pts
- 1.1. 21000. Manteniment instal·lacions
4.000.000 pts
- 1.1. 22000. Subministrament materials
6.000.000 pts

F A T U M E R

- 2.2. Origen dels fons
14.495.297 pts
- transferències de crèdit, baixes
- 1.5. 62200. Inversió funcionament serveis
14.495.297 pts

S'ACORDA:

Primer: Aprovar inicialment la modificació puntual de pressupost municipal 1999 dalt enunciada.

VOTACIÓ: Unanimitat.

06.- Sol·licitud a FECOSA.

S'ACORDA:

Primer: Sol·licitar davant Fecsa les actuacions prioritàries per millorar la qualitat del subministrament elèctric del nostre municipi, el qual és molt deficitari.

Segon: Traslladar còpia d'aquest requeriment als serveis territorials del Departament d'Indústria.

VOTACIÓ: Unanimitat.

07.- Sol·licitud d'una subvenció de protecció civil

S'ACORDA:

Primer: Aprovar factura proforma relativa a adquirir un grup electrogen generadors d'energia elèctrica per tal de garantir el funcionament dels serveis bàsics municipals per import de 1.302.080 pessetes.

Tercer: Sol·licitar davant del Departament d'Interior la concessió d'una subvenció xifrada en el 100% del pressupost.

VOTACIÓ: Unanimitat.

08.- Pronunciament de la Via Verda.

El regidor Pere Joan Chertó presenta el tema de la Via Verda que podria esdevenir columna vertebral de l'acció turística a la comarca. El problema és la regulació de l'accés a aquesta via.

S'ha d'apostar per un ús racional com accés turístic digne sense intromissions de persones i/o vehicles no vinculades a aquest projecte.

L'alcalde precisa que aquesta obra encara no ha estat lliurada l'administració: serà en aquell moment quan s'haurà de pronunciar. Hi ha voluntat ferma per respectar la Via Verda i la seva naturalesa d'accés turístic bàsic a la comarca: es traslladarà aquest acord als pobles de la comarca i al Consell Comarcal.

09.- Tractament sanitari, residus agropecuaris

Existent una normativa reguladora respecte la necessitat de tractar sanitariament els cadàvers d'animals per tal d'evitar el seu abandonament arbitrari pel terme municipal.

S'ACORDA:

Primer: Notificar la normativa vigent als ramaders del poble, tot instant-los al seu compliment amb caràcter estricte.

Segon: Enuncia l'incompliment d'aquesta normativa podrà ser objecte de sanció.
VOTACIÓ: Unanimitat.

11.- Precs i preguntes

L'Alcalde Senyor Martí informa al Ple de la visita del cap dels serveis tècnics del Departament d'Ensenyament, per tal d'examinar les esquerdes existents a un lateral de l'edifici de les escoles públiques. Exposa que es va acordar amb aquest tècnic que l'aparelladora municipal redactaria un informe descriptiu que s'enviaria a Ensenyament, per tal de que es duiguin a terme les obres de reparació necessàries per garantir la total seguretat de l'immoble escolar. Informa l'Alcalde del cobrament imminent d'un import de la subvenció pendent del programa FEDER (1.711.284 pessetes) en relació a les obres executades a les piscines municipals.

Es constata la liquidació total favor de l'Ajuntament de la subvenció atorgada pel Consell Comarcal en concepte d'execució de l'obra Font del Broi, per import de 3.735.836 pessetes.

Acta sessió plenària de caràcter ordinària del 18 de febrer del 2000

Absents:

Pere Joan Chertó Vallespí (per motius laborals)

03.- Sorteig dels membres de la mesa electoral.

President: Manuel Amposta Ferré
1. Vocal: Lorenzo Fontanet Pradells
2. Vocal: Joana Vallespí March
S'ACORDA: Aprovar el sorteig.
VOTACIÓ: Unanimitat.

04.- Renovació d'una operació de tresoreria amb Banca Catalana.

S'ACORDA:

Primer: Aprovar la concentració d'una operació de crèdit destinada a cobrir desajustos transitoris de tresoreria, per substituir la que va vèncer amb Banca Catalana, d'acord amb les següents condicions:

- a) Capital de l'operació: 7 milions
 - b) Interès màxim aplicable: MIBOR+0,15%
 - c) Comissió màxima d'obertura: 5.000 pts
 - d) Comissió d'indisponibilitat: 7,5 per mil trimestral
 - e) Fedatari públic que hagi d'intervenir: corredor comerç.
 - f) Comissió estudi: 2.500 pts.
- VOTACIÓ: Unanimitat.

05.- Restauració de la façana de l'Església

El pressupost és d'uns 4.000.000 pessetes, que seran finançades per mig de la subven-

ció concedida de 1.500.000 pessetes i aportacions de la pròpia església. La suma a aportar per l'Ajuntament serà mínima. El constructor serà amb tota probabilitat el senyor Martos.

S'ACORDA:

Primer: Aprovar l'inici de l'expedient de contractació així com de les obres.

VOTACIÓ: Unanimitat.

06.- Proposta de moció a favor de les estacions base de les antenes de telefonia mòbil.

El regidor Pere Joan Chertó, en nom del seu grup municipal, presenta una proposta de moció per l'ordenació de les estacions base d'antenes de telefonia mòbil.

Exposició de motius.

Els darrers anys... s'ha originat un creixement molt important d'usuaris de telèfons, i en conseqüència un augment considerable d'instal·lacions, serveis i elements per tot el territori...

...la implantació d'aquestes infraestructures tècniques sovint ha afectat el paisatge, i ha comportat impactes visuals negatius sobre el terme municipal, repercutint directament en els cascs antics de poblacions, en edificis o conjunts a conservar i a l'entorn paisatgístics.

Cada vegada és més clara la influència negativa d'aquestes instal·lacions sobre la salut de les persones. Molts estudis demostren que hi ha una relació i un enllaç estadístic remarcable entre patologies, sobretot leucèmia, amb la contaminació electrògena causada per les antenes de telefonia mòbil, línies d'alta tensió, transformadors, etc.

Cal que, des de les administracions públiques s'apliqui el principi de cautela i prevenció per evitar l'exposició de les persones a aquest tipus de contaminació ... amb la finalitat d'elaborar una eina bàsica de prevenció, d'ordenació i control, per a l'instal·lació d'infraestructures de telecomunicació de telefonia mòbil i personal i d'altres serveis radioelèctrics de telefonia mòbil, en tot el país.

...s'està produint un rebuig social cap aquestes instal·lacions que és palesa en l'oposició ... en contra de la manca de regulació i ordenació de les antenes de telefonia mòbil.

Per això proposem:

1. Instar al Govern de la Generalitat a l'elaboració d'una normativa sobre instal·lacions de telefonia mòbil personal i altres serveis radioelèctrics de telefonia pública...

2) Aquesta normativa haurà de complementar com a mínim els següents criteris:

a) *Elaboració... d'un pla d'implantació de tota la xarxa que fixi els emplaçaments i la tipologia de les antenes, així com la justificació de les solucions proposades i les possibles alternatives, i que contempli la pos-*

sible reubicació de les antenes ja instal·lades i una avaluació impacte ambiental.

b) *Utilització de la millor tecnologia disponible que sigui compatible amb la minimització de l'impacte visual i mediambiental en les instal·lacions.*

c) *Desenvolupament de les corresponents mesures de prevenció per a la salut de les persones, establint unes distàncies de seguretat entre les estacions base i les zones habi-*

des.
3) *L'Ajuntament suspendrà temporalment la concessió de llicències per a instal·lacions de base de telefonia mòbil fins que no es disposi d'una normativa específica.*

Després de debatre aquest punt, s'arriba a la conclusió que no es tenen prou dades per acordar res al respecte.

S'ACORDA: Per unanimitat, suspendre la votació i tornar-ne a parlar quan es disposi de més dades.

07.- Proposta de moció a favor que les dones vídues puguin percebre la totalitat de la pensió que cobrava el seu marit.

El regidor Pere Joan Chertó, en nom del seu grup municipal, presenta una moció a favor de les dones vídues puguin percebre la totalitat de la pensió que cobrava el seu marit.

Des de fa tres anys va començar una campanya per tot l'estat per recollir signatures a favor de les dones que quedin vídues puguin percebre la totalitat de la pensió que cobrava el marit, cosa que no és així des de 1967, en que la pensió de viduitat per a la dona queda limitada al 45% de la base reguladora del que cobra el marit.

Les responsables d'aquesta campanya porten de moment al voltant de 560.000 signatures, un nombre important d'adhesions d'ajuntaments i partits polítics amb l'objectiu que el nou parlament de l'estat repari aquesta injustícia.

I és per això que proposen l'adopció d'aquest ACORD:

- *Que l'Ajuntament del Pinell de Brai se sumi a aquesta campanya d'abast estatal per tal d'aconseguir que les dones vídues cobrin el 100% de la base reguladora de la pensió del marit.*

- *Que a tal efecte es comuniqui aquest acord als responsables de la iniciativa legislativa popular (ILP) i als partits polítics amb representació al Congrés de Diputats.*

S'ACORDA: Aprovar el suport de l'Ajuntament a aquest tipus d'iniciatives.

VOTACIÓ: Unanimitat.

08.- Estudi jurídic i redacció d'ordenança reguladora de l'impost sobre l'increment

de valor dels terrenys de naturalesa urbana.

Vist que aquest impost no s'està aplicant al municipi, es proposa encarregar als serveis d'intervenció de l'Ajuntament un estudi jurídic sobre la possible aplicació del mateix.

S'ACORDA: Que per part de la Intervenció es redacti estudi i proposta d'ordenança.

VOTACIÓ: Unanimitat.

09.- Estudi jurídic i redacció d'ordenança reguladora de la expedició de documents jurídics.

Vist que a l'oficina municipal hi ha molta demanda de redacció de documents jurídics (contractes de compravenda, de lloguer, etc) es proposa encarregar als serveis d'intervenció de l'Ajuntament un estudi jurídic sobre la possible redacció d'una ordenança que reguli aquest tipus de servei.

S'ACORDA: Que, per part de la Intervenció es redacti estudi i proposta d'ordenança.

VOTACIÓ: Unanimitat

11.- Nomenament encarregat del Jutjat de Pau

Donat que l'encarregada del Jutjat de Pau na Mª Jesús Fornells Albesa ha causat baixa en data 7 de febrer com a funcionària d'aquest Ajuntament per excedència, donat que és urgent el nomenament d'una altra persona que realitzi aquesta tasca i donat que la Secretària de l'Ajuntament ha acceptat fer-se'n càrrec,

S'ACORDA:

Nomenar a Llum Ardit Blanch secretària encarregada del Jutjat de Pau.

VOTACIÓ: Unanimitat.

12.- Precs i preguntes.

Magda Ferré recorda que al Ple es va acordar modificar l'emplaçament del mercat i demana que es respecti l'acord, ja que els camions continuen essent un problema. S'acorda executar-ho el més aviat possible, ja que actualment les circumstàncies de l'Ajuntament no ho permeten (té personal de baixa i s'està executant l'obra del Casal de Jubilats).

J. Ramon Pellissa informa sobre les obres dels jubilats. S'han fet per que no cabien. Havien demanat obres i els mateixos aporten la meitat del cost. J. Baptista pregunta si no seria millor fer una porta per darrera per facilitar l'accés de les persones grans i es contesta que no, perquè hi ha massa alçada i obligaria a col·locar massa escales.

S'informa sobre les peticions de la visita a Ensenyament: arranament de l'esquerda que hi ha a l'edifici del col·legi, sol·licitud d'un mestre per al curs que ve i assabentar-

se si és possible la instal·lació del servei d'escola per nens menors de tres anys.

S'informa també que, sobre les proves de la contractació urgent d'un administratiu, es deixaran desertes fins es seleccioni definitivament la persona mitjançant la oportuna oposició, considerant-ho més just i també més adequat a la normativa.

Sobre la confecció del pressupost del 2000, s'informa que s'està elaborant i que les obres que es pretenen incloure són les de la pista a l'aire lliure i l'Església. S'informa també que si el PAM i el PUOISC s'adapten bé, seria convenient fer l'àrea d'acampada a la primera fase del centre. De cara al proper pressupost, la intenció és assignar una quantitat a cada regidora de la qual no es podrà excedir.

Magdalena Ferré proposa fer alguna cosa per frenar les pintades i les cremades de carros dels quintos, S'acorda que es presentaran propostes al respecte.

Acta sessió plenària de caràcter ordinari del dia 30 de març 2000

2.- Informe sobre la sol·licitud d'instal·lació d'una torre de telefonía mòbil al poble

L'Alcalde informa que s'ha sol·licitat a l'Ajuntament permís per la instal·lació d'una antena de telefonía mòbil dins del casc urbà que garantirà la cobertura a la població.

També s'informa que la Generalitat ha tramès a l'Ajuntament el seu interès per instal·lar una torre de telefonía mòbil a la Serra de Pàndols per millorar la cobertura dels serveis d'urgència oficials d'aquesta administració (bombers, mossos d'esquadra, etc).

S'ACORDA:

Primer: Tornar a debatre'l quan estiguin degudament presentats els projectes.

VOTACIÓ: Unanimitat.

3.- Informació de sol·licituds de llicències ambientals (corresponents als diferents projectes de Parcs Eòlics)

S'ACORDA: Tramitar el corresponent expedient i, una vegada emesos els oportuns permisos o autoritzacions d'altres administracions, s'acordarà.

VOTACIÓ: Unanimitat.

4.- Contracte amb l'ajuntament de Gandesa sobre els parcs eòlics

Per l'Alcalde es proposa novar el contracte que l'ajuntament havia subscrit amb l'ajuntament de Gandesa referent al parc eòlic que s'havia projectat en terme municipals de tots dos pobles.

La idea és que cada poble pugui percebre les taxes en proporció als aerogeneradors que estiguin instal·lats sobre el seu terme municipal.

S'ACORDA:

Primer.- Novar el contracte, en els termes expressats.

VOTACIÓ: Unanimitat.

5.- Obres del quadrienni 2000-2004

Es parla sobre les obres a incloure a les sol·licituds de subvencions (PUOISC, PUOISC comarcal, FEDER, Plans Específics) per al quadrienni 2000-2004.

L'Alcalde informa de les possibles obres a incloure:

1. Centre: planta baixa i plantes primera i segona. Es farà per fases.
2. Àrea d'acampada.
3. Pavimentació de carrers pendents.
4. Enllumenats pendents.
5. Adesentar Bassa i passeig d'accès.
6. Restauració zones degradades per la Guerra Civil.

Pere Joan Chertó menciona la depuradora com a possible obra a incloure.

S'ACORDA: Aprovar la inclusió d'aquestes obres a les diferents sol·licituds de subvenció.

VOTACIÓ: Unanimitat.

6.- Sol·licitud d'Ensenyament

Ramon Olesa informa que, com l'any que ve hi haurà menys alumnes a l'escola, hi havia el perill que es reduïssin el nombre de mestres per part d'Ensenyament.

Per a evitar-ho, es va anar a parlar amb el Delegat, que es va comprometre a no fer la reducció esmentada.

S'informa també que es presentarà sol·licitud de guarderia o escola per a menors de tres anys i que, si s'aprova per part d'Ensenyament, probablement l'Ajuntament hauria de costejar una quarta part de les despeses (la mitad aniria a càrrec de la Generalitat i l'altra quarta part a càrrec dels usuaris).

També s'informa de l'imminent arranjament del badall de l'escola. Es fa càrrec Ensenyament.

S'ACORDA: Aprovar aquestes iniciatives.

VOTACIÓ: Unanimitat.

7.- Sol·licitud d'obertura de comptes a Caixa Tarragona.

Amb la finalitat de poder millorar la gestió de l'Ajuntament i canalitzar els ingressos i les despeses amb més eficàcia i transparència, és fa palesa la necessitat d'obrir més números de compte a l'oficina de Caixa Tarragona.

S'ACORDA:

Primer: Procedir a l'obertura dels comptes necessaris per aquesta finalitat.

VOTACIÓ: Unanimitat.

8.- Nomenament Cèsar Martinell

S'informa que s'ha rebut de l'ajuntament de Valls sol·licitud de suport al nomenament de Cèsar Martinell com a fill Il·lustre de la Vila de Valls.

S'ACORDA donar suport al nomenament.

VOTACIÓ: Unanimitat dels regidors assistents.

Acta sessió plenària de caràcter ordinari del dia 3 de maig 2000

2.- Aprovació del pressupost d'obres PUOSC comarcal

ACORDA:

Primer. Demanar al Consell Comarcal la inclusió a la seva sol·licitud al PUOSC, de les següents obres, amb el pressupost següent:

1.- Centre (fase 1)	19.660.891 ptes.
2.- Centre (fase 2)	18.560.031 ptes.
3.- Àrea d'acampada	21.460.000 ptes.
4.- Pavimentació	
carrer Sta. Magdalena	6.768.390 ptes.
5.- Ampliació enllumenats	1.384.613 ptes.
6.- Arranjament Bassa	3.887.837 ptes.

Segon. Aprovar els projectes o, en el seu cas, les memòries valorades relatives a les obres, redactades per la Tècnica Teresa Arnal i Vidal.

Tercer. Fer constar que aquest Ajuntament disposa de les autoritzacions necessàries per a la normal execució de les obres.

Quart. Delegar en el Consell Comarcal de la Terra Alta l'execució d'aquestes obres, el que es farà efectiu amb la signatura de l'oportú conveni.

Cinquè. Assumir el finançament de l'obra, en la part no subvencionada pel PUOSC.

4. Precs i preguntes

El regidor J. Ramon Pellissa vol informar que el poble tindrà aviat una depuradora biològica que vindrà a costar uns 40 milions de pessetes. El regidor Pere Joan Chertó diu que l'havia demanada ell.

Surt el tema dels vehicles abandonats a la via pública. S'acorda estudiar l'aprovació d'una ordenança que ho reguli.

S'informa que l'Ajuntament ha rebut sol·licitud d'instal·lació d'una antena a la Serra de Pàndols per part de Difusió Digital.

MEDICINA I SALUT

VITAMINES DEL GRUP B

Són un grup de substàncies orgàniques, la ingestió de les quals és molt necessària per al bon funcionament de l'organisme. Tenen una característica comuna: tendeixen a trobar-se en el mateix tipus d'aliment.

Pertanyen a aquest grup les vitamines següents:

- La B₁ o tiamina
- La B₂ o riboflavina
- La B₆ o piridoxina
- La B₁₂ o cianocobalamina
- La niacina
- La biotina
- L'àcid pantotènic
- L'àcid fòlic

Es troben àmpliament repartides en el regne vegetal i en l'animal; així doncs, principalment es troben en els llevats, els cereals, els llegums, les fruites seques, les vísceres d'animals (fetge, ronyó, cor, cervell), la carn, el peix, la llet i els ous.

Es poden establir dos grups de vitamina B, caracteritzats per les funcions que realitzen cadascun d'ells:

1r grup: intervenen en el metabolisme dels hidrats de carboni, les grasses i les proteïnes. El formen la B₁, B₂, B₆, niacina, biotina i àcid pantotènic.

2n grup: vitamines necessàries per a la formació dels glòbuls rojos de la sang. El formen la B₁₂ i l'àcid fòlic.

El seu dèficit produeix diferents malalties segons la vitamina que manqui en l'organisme. Els trastorns a causa de la manca de vitamina del grup B més freqüents afecten la pell, el cabell, les mucoses, el tub digestiu, la sang i el sistema nerviós. Les vitamines d'aquest grup en ser tan nombroses, també ho són les seves indicacions: malalties del tub digestiu, malalties del sistema nerviós, de la pell, anèmies, embaràs, creixement, etc. Però sempre abans de prendre algun preparat de vitamina heu de consultar-ho al seu metge o al seu farmacèutic.

Vitamines B₁, B₂ i niacina contingudes en alguns aliments

Aliments (100 grams) **Mil·ligrams de vitamina B₁, B₂ Niacina**

Llet i derivats

Llet de vaca	0,04	0,21	0,1
Formatge Camembert	0,05	0,45	1,4

Carn i peix

Fetge de porc	0,29	2,55	13,7
Carn semimagra de porc	0,83	0,20	4,4
Carn de conill	0,04	0,18	10,0
Pit de pollastre	0,06	0,06	12,9
Tonyina	0,04	0,10	11,1
Lluç	0,06	0,21	3,6
Sardina	0,04	0,38	7,1

Fruïtes i hortalisses

Aguacate	0,06	0,10	1,5
Prúsec de carn groga	0,02	0,05	1,0
Guayaba	0,04	0,04	1,0
Col comuna	0,06	0,04	0,3
Pèsol (tendre, sense beina)	0,38	0,14	2,2
Pebrot	0,06	0,06	1,0

Cereals i derivats

Arròs integral	0,22	0,05	4,0
Arròs blanc	0,08	0,03	1,6
Pa blanc de blat	0,10	0,06	1,1
Pa integral de blat	0,19	0,13	2,2

Lleguminoses

(grams secs i sencers)			
Cigró	0,46	0,16	1,7
Pèsol	0,57	0,17	3,0
Fesol	0,54	0,19	2,1

Nous i llavors

Ametlla	0,25	0,67	4,6
Nou del Brasil	1,09	0,12	7,7
Cacauet	0,24	0,14	19,0

Necessitats diàries de les principals vitamines del grup B

Mil·ligrams de vitamina B₁, B₂ Niacina

Durant el 1r any de vida	0,4	0,6	6,5
Nens de 1 a 3 anys	0,5	0,8	9,0
Nens de 4 a 6 anys	0,7	1,1	12,1
Nens de 7 a 9 anys	0,9	1,3	14,5
Nois adolescents	1,2	1,8	20,3
Noies adolescents	1,0	1,5	16,4
Homes adults	1,2	1,8	19,8
Dones adultes	0,9	1,3	14,5
Dones embarassades	1,1	1,5	16,8
Dones en període de lactància	1,1	1,7	18,1

Preguntes populars

Són freqüents els dèficits de vitamina B?

Si l'alimentació és variada, no solen presentar-se deficiències d'aquest grup, perquè es troben repartides en un gran nombre d'aliments.

Els dèficits solen venir en persones que tenen malalties de l'aparell digestiu (no les absorbeixen) o en situacions que augmenten les necessitats d'aquestes vitamines (embaràs).

Ara bé, el seu dèficit apareix molt sovint en països subdesenvolupats perquè l'alimentació és escassa i monòtona.

El metge ha prescrit al meu fill un complement que conté vitamines del grup B durant un temps indeterminat. Són perilloses aquestes vitamines si es prenen amb excés?

No, una vegada l'organisme ha cobert les necessitats d'aquestes vitamines, l'excés d'aquestes s'elimina fàcilment per l'orina i no poden donar mai intoxicacions.

El meu pare és diabètic i té freqüentment formigueig en els peus, però des que pren aquesta vitamina B se li ha alleugerit molt. Per què?

És freqüent que el malalt diabètic tingui inflamacions en els nervis de les extremitats inferiors. Aquesta afecció millora molt amb l'administració de la B₁, la qual participa de manera important en el metabolisme del sucre. Aquesta vitamina se sol administrar en preparats que també contenen la B₆ i la B₁₂. A més a més actua també en el sistema nerviós.

Pateixo d'acne. L'especialista m'ha receptat un preparat de vitamina B. És possible que els meus problemes siguin deguts a un dèficit d'aquesta vitamina?

La vitamina que té més importància en el manteniment de la pell és la B₂ o riboflavina, el dèficit de la qual és rar; però encara que no es tingui carència d'aquesta vitamina, la seva ingestió pot produir efectes beneficiosos en la pell, sobretot si s'associa amb l'àcid pantotènic, biotina, niacina o vitamina B₆.

Algunes vegades en prendre el sol se m'enrogeix la pell amb facilitat, fins i tot m'han sortit butllofes; pot ser per manca de vitamina B?

La carència d'una de les vitamines del grup B que dona trastorns a la pell és la niacina. El seu dèficit dona lloc a la malaltia anomenada "pelagra". Es caracteritza per lesions cutànies en regions exposades al sol; però si l'alimentació és equilibrada, probablement la sensibilitat de la pell als raigs solars no tingui com a causa cap dèficit de niacina.

De vegades tinc les mans adormides. El metge diu que tinc els nervis lesionats a causa d'una artritis que les molèsties disminuiran si pren vitamina B. Per què?

Les vitamines B₁, B₆ i B₁₂ tenen una gran importància per al metabolisme del sistema nerviós. La seva administració contribueix de forma eficaç a disminuir els símptomes encara que no hi hagi cap dèficit de vitamina B en l'organisme.

Tinc el cabell dèbil i em cau amb facilitat; seria beneficiós un tractament de vitamina B?

La biotina i l'àcid pantotènic posseeixen certa eficàcia per combatre la caiguda del cabell. De vegades aquest fenomen de caiguda del cabell pot ser degut a trastorns nerviosos que milloren si s'administren preparats de vitamina B.

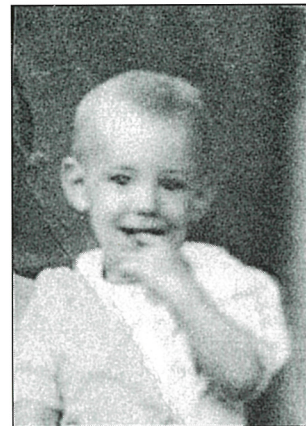
Si seguim una dieta vegetariana estricta, pot produir anèmia per manca de vitamina B?

Encara que els vegetals són aliments rics en vitamines, careixen de vitamina B₁₂ (només es troba en aliments d'origen animal -carn, peix, ous-). Ja que la vitamina B₁₂ intervé en la formació de glòbuls rojos, es comprèn que la seva carència produeix anèmia. Els únics vegetals que posseeixen una mica de vitamina B₁₂ són les algues i el llevat.

Josep Maria March

**ENTREVISTA A:
"don" PACO, el metge**

1.- On va néixer?

A Farlete (província de Saragossa)

2.- Què recordeu com a més bo i el més dolent de la infància?

Recordo la infància molt feliç i no recordo res de dolent.

3.- Què volíeu ser de gran?

Metge.

4.- Quina va ser la raó a l'hora d'escollir aquesta professió?

Perquè per mitjà d'aquesta professió es pot ajudar a la gent.

5.- A on va estudiar?

A Saragossa.

6.- Volíeu arribar més lluny dins del camp de la medicina?

A mi sempre m'ha agradat la medicina rural, és la meva passió.

7.- On va ser el primer lloc on vau exercir de metge?

A Rasquera.

8.- Quants anys fa que exerciu aquesta professió?

27 anys.

9.- A quins pobles heu estat?

Com a metge titular a Rasquera i aquí al Pinell, però he portat més pobles acumulats durant algun temps. Aquests pobles són Benifallet, Móra la Nova, Ginestar i Miravet.

10.- Quants anys fa que va arribar al Pinell?

Fa 19 anys.

11.- Quina és la malaltia que es dona més al nostre poble?

No hi ha cap que es doni més que les altres.

12.- Qui solen ser els que acudeixen més a la consulta: dones, homes, gent gran...?

Gent gran.

13.- Quins serveis sanitaris es podrien millorar al Pinell?

Poc a poc es van millorant els serveis sanitaris segons les necessitats.

14.- El consultori disposa de suficients aparells?

El consultori està bastant equipat però sempre es pot millorar.

15.- Què opineu dels serveis sanitaris que proporciona el CAP de Gandesa?

S'ha guanyat en especialitats: hi ha consultes de pediatria, ginecologia, odontologia, consulta i servei de rehabilitació. I per als professionals hi ha més cursos de formació continuada.

16.- Com a cap de sanitat del poble, es compleix la normativa vigent sobre els abocadors, aigües residuals, escorxador, etc.?

Sí que es compleixen, però el sistema de depurar les aigües residuals és molt antic i s'hauria de renovar.

17.- Li agradaria acabar de metge al Pinell?

Per suposat que sí, res m'agradaria més.

18.- Canviariéu alguna cosa del Pinell?

Crec que no, el Pinell té el seu caràcter propi, si ho canviéssim ja no seria ell.

19.- Al llarg de tota la seva carrera professional, quin cas recordeu com a més complex?

Hi hagut al llarg de tant temps diversos casos complexos i de gravetat.

20.- Dins de la vostra professió que és el millor i el pitjor?

El millor, la satisfacció d'haver pogut ajudar a altres persones tornant la seva salut i la qualitat de vida.

El pitjor, el veure que algú se'n va de les mans i encara que es fa tot el que es pot, no s'aconsegueix salvar-li la vida.

21.- Quines qualitats ha de tenir un bon metge?

Sobretot ha de sentir la professió a dins.

22.- Una virtut i un defecte que teniu?

Vosaltres mateixos.

23.- Què opineu de la medicina natural?

Que és el començament de la medicina actual, a partir d'ella s'ha arribat al punt on estem.

24.- Què opineu sobre la clonació d'humans?

Prefereixo no opinar. No m'agradaria haver de pendre cap decisió al respecte. En canvi crec que és molt positiu l'estudi del mapa del gen humà.

25.- On creieu que pot arribar la medicina?

És impensable, les investigacions estan en constant evolució.

26.- Qui personatge li agradaria conèixer?

M'hagués agradat conèixer a Christian Barnard que va ser el primer metge que va fer transplant de cor a l'any 1967.

27.- Quin tipus de música li agrada?

La clàssica.

28.- Un llibre.

Hi ha molts, però nomenaré el darrer que estic llegint: *Los pilares de la tierra* de Ken Follet.

29.- Un sentit.

La vista.

30.- Un lloc per anar.

Galícia.

31.- Platja o muntanya?

Platja.

32.- Jota o sardana?

Les dues amb preferència la *Jota Corrida*.

33.- Un desig.

Salut.

34.- Quin consell donariéu a un aspirant a metge?

Per poder exercir aquesta professió s'ha de sentir dins i s'ha de saber escoltar.

35.- Quin consell donariéu a la gent per portar una vida sana?

Bona vista, exercici i no fumar.

ACTIVITATS CULTURALS 1999-2000

Octubre:

Número 14 de la revista FATUMER
 Diumenge 3:
 Tirada de birles a Tivissa
 Diumenge 17:
 Tirada de birles a Hospitalet de l'Infant
 Diumenge 24:
 Excursió a Terranyes, Pimpoll, Pi Ramut,
 Mas del Torero, La Miranda i Coll
 Montfort

Novembre:

Diumenge 28:
 Excursió al Montsagre, Mas de Sotorres,
 Coll de la Gilaberta, punta d'En Grilló
 i baixador de Valero

Desembre:

Diumenge 12:
 Excursió al Mas de Barberans

Gener:

Número 15 de la revista FATUMER
 Del 15 al 23:
 Exposició Sant Antoni i el Dimoni

Diumenge 30:
 Excursió de Paüls a Xerta

Febrer:

Diumenge 13:
 Ruta de la Pau, tram Corbera-Vilalba

Març:

Divendres, dissabte i diumenge 3, 4 i 5:
 Cap de setmana a la neu, a Candanchú
 Diumenge 12:
 Tirada de birles a Rasquera
 Dissabte 25:
 Inici d'un curset de balls de saló

Abril:

Diumenge 16:
 Excursió en bicicleta per la via de la Vall
 de "Safan". Tram de l'estació d'Arnes-
 Lledó a l'estació del Pinell de Brai.

Diumenge 30:
 Tirada de birles a Corbera d'Ebre

Maig:

Número 16 de la revista FATUMER

Dissabte i diumenge 13 i 14:
 Curset: Interpretació teatral. Nivell I
 Diumenge 14:
 Tirada de birles a Vandellòs
 Ballada de Jotes a Xerta
 Diumenge 28:
 Tirada de birles a Masboquera
 Excursió per la Ruta de la Pau. Tram de
 la Fatarella a Corbera.

Juny:

Diumenge 4:
 Tirada de birles al Pinell de Brai
 Diumenge 11:
 Excursió al Montsià, al Roca Foradada.
 Sortida de les Ventalles
 Diumenge 18:
 Tirada de birles a Alforja

Juliol:

Diumenge 2:
 Tirada de birles a Coldejou
 Diumenge 9:
 Tirada de birles a Pradip

SECCIÓ EXCURSIONISTA "L'OLIVER DE LES ARRACADES"

Eleuteri Martínez i Josep Ramon Alabart

Programació del 3r trimestre de 2000

Dia 23 de juliol,

Matí: Excursió al riu de les Valls, Coll
 de Xertó i Toll del Vidre.

Tarda: Excursió en bicicleta al Mas de
 Pau.

Hora de sortida: 9 h del matí

Lloc: la pista

Cal portar el dinar (es dinarà al Mas
 de la Franqueta)

Dia 5 d'agost,

Baixada pel Canaletes. Tram Horta de
 Sant Joan.

Hora de sortida: 8 h del matí

Lloc: la pista

Cal portar l'esmorzar, el dinar i les bici-
 cletes.

Dia 24 de setembre,

Ruta de la Pau. Tram Vilalba-Batea.

Hora de sortida: 8'30 h del matí

Lloc: la pista

Cal portar l'esmorzar i el dinar

SOLUCIÓ AL "QUI ÉS QUI?" de la pàg. 11

- 1.- Rosa Maria de Mariet
- 2.- Maricin de Manel de Camilo (viu fora)
- 3.- Agustí de l'Havanero (viu fora)
- 4.- Maria de la Tomasa
- 5.- Joan de Fontana (viu fora)
- 6.- Mari Carmen de Serres
- 7.- Fill del Cabo (viu fora)
- 8.- Montserrat del Picaito
- 9.- Juan Manuel de la Rafela (viu fora)
- 10.- Silvestre Brell
- 11.- Joaquim de l'Hortelano (mort)
- 12.- Maria Teresa de Marcel·lí
- 13.- Agustí de Calil
- 14.- Francisco de ca Serres (viu fora)
- 15.- Josep de Xim
- 16.- Pedro Blanch
- 17.- Manuel de Roc

Dibuix: Angel Altadill

Bones Festes

CERÀMICA
Humanés
MAJOR. 7 426051

ELECTRICITAT i FONTANERIA

A&B C.B.

INSTAL·LACIONS D'ELECTRICITAT I FONTANERIA
C/ Pilonet, 13. Tel. 977 42 63 38

Dolores Pallarés Amposta
Carnisseria - Cansaladeria i Congelats
ÀNGELS

C/ Miravet, 6. Tel. 977 42 62 89

Pa amb tomàquet
i pernil

Carn a la brasa
feta a la llenya

Venda de pernills i
embotits a preu
de magatzem

C./Constitució, 9. Tel. 977 42 61 95 - Pinell de Brai (Tarragona)

Un Colaborador

FUSTERIA MECÀNICA
BAPTISTA VALLESPÍ ESPINÓS

C/ Pilonet, 19. Tel. 977 42 60 63

EL PINELL DE BRAI

FERRETERIA PINELL

Ferreteria - Material Elèctric - Llistes de noces
Articles de Regal - Accessoris per a la casa i llums

Plaça del Mercat, 5
Tel. 977 42 63 42

Caixa Tarragona

La nostra força!

PINTURES I DECORACIONS

SERRES

Camí de la Creu, 10
Tels. 977 42 60 34 - 977 42 60 05
EL PINELL DE BRAI

Maria Borràs Amposta
Comestibles en general

C/ de la Font, 8. Tel. 977 42 62 67

Un Colaborador

FORN DE PA

Teresa Espinós Guari

C/ Forn, 2 - Tel. 977 42 61 11 - EL PINELL DE BRAI

Taller Mecànic
Eleuterio Serres Amposta

**Caja de Ahorros
del Mediterráneo**

GA "TODÓ & SERRES"
GESTORIA ADMINISTRATIVA
Plaça Farola, 5 baixos
43780 Gandesa - TARRAGONA

FORN DE PA I PASTISSERIA

MONTAÑA

Plaça del Mercat, 2

Tel. 977 - 42 62 17

EL PINELL DE BRAI

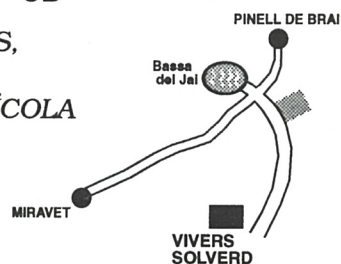
SOLVERD
CB

- VIVERS D'ARBRES,
- VINYA
- I PLANTER HORTÍCOLA

Ptda. Bassa Jai, s/n

Tel. Oficina 977 26 30 22

PINELL DE BRAI

**ÒSCAR
ESPINÓS
AMPOSTA**

**Reparació de calçat
Artesania en cuir**

**Gran assortit en corretges
i sandàlies**

Julio Antonio, 11

Tel. 977 40 01 46 - **MÓRA D'EBRE**

RESTAURANT BAR

ÀNGEL

ESPECIALITATS EN CUINA
CASOLANA

local refrigerat

C/ Font, 10. Tel. 977 42 62 35

EL PINELL DE BRAI

**COOPERATIVA
DE CONSUM
SANTA MAGDALENA**

C/ Tortosa, 4
Tel. 977 42 60 86

Perruqueria Unisex

CRIS

C/ Lleida, 26 Tels. 977 42 60 05 - 977 42 60 34
EL PINELL DE BRAI

CONSTRUCAT

TRANSPORTES

SERRESTRANS, S.L.

C. de la Font, 9 · 43594 EL PINELL DE BRAI (Tarragona)
Tels. 977 42 60 03 - 977 42 63 01

**GERMANS
FABREGAT,
C.B.**

**CONSTRUCCIONS EN
GENERAL**

C. Sta Magdalena, 18
Tels. 977 42 60 73 - 977 42 62 77
43594 **EL PINELL DE BRAI**

*Un
Colaborador*

F A R M À C I A

**Laureano
Blanch
Escurriola**

C/ Sant Jordi, 3 - Tel. 977 42 60 76

FELIU

Productos Refractarios

**MATERIALES DE ALTA CALIDAD
PARA LA INDUSTRIA**

Gres Rústico

EBRO

FÁBRICA
Carretera Gandesa, s/n
Tel. 977 42 62 46
Fax 977 42 63 27
EL PINELL DE BRAI (Tarragona)

OFICINAS Y ALMACÉN
Polig. Ind. El Canal, Nave 10
Ctra. Nac. 340 Valencia-Barcelona
Tel. 964 53 52 50
Fax 964 53 54 30
12540 VILLAREAL (Castellón)

Laureano Serres Montagut
Servicios informáticos
INTERNET
www.lasm.com

La informàtica al Pinell

www.lasm.com
laureano@lasm.com
tel. 977 42 63 56

**REVISIÓ MÈDICA I PSICOTÈCNICA
PER A OBTENIR O RENOVAR
ELS PERMISOS DE CONDUIR I D'ARMES**

CENTRE DE RECONeixEMENT MÈDIC "MÓRA D'EBRE"

Desde 1987 sempre al seu servei

Anselm Clavé, 1, 2n - 1a
Tel. 977 40 18 13
43740 MÓRA D'EBRE

Agraïm la seva confiança!!!